Följ med på en vandring ”Lilla Jorden Runt”

I följande bildberättelse får du en guidat tur på din vandring, och snart får du reda på var Nya Zeland ligger (ganska långt bort va!) men går du över Östanåbron och promenerar tillbaka genom Östanåparken, ja då har du faktiskt gått Lilla Jorden Runt?

En promenad på 3,2 km

Bilden är tagen från den nybyggda kyrkans torn år1930. Kuranstaltens byggnader står ståtligt vita med Svartån ringlande runt om Östanåön bakom.

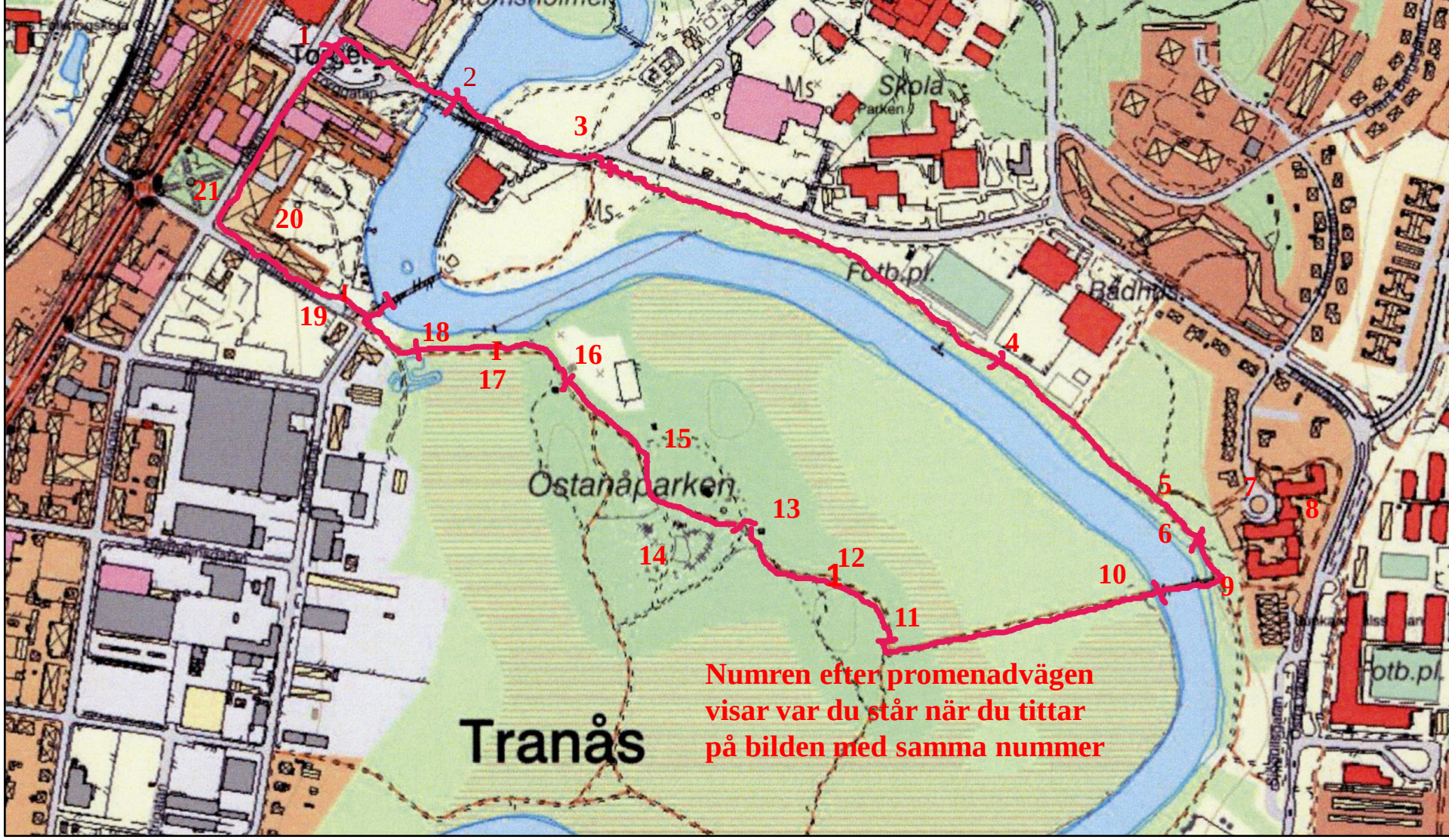

Vi skall nu promenera den sedan 1934 populära vandringsleden **Lilla Jorden Runt.** En runda på 3.2 km. Vi börjar vid fontänen framför ICA Kvantum, Lilla torget, mot och över stadshusbron och följer promenadvägen efter Svartån mot Junkaremålen. Över Östanåbron där vi följer promenadstigen genom Östanåparken fram till Smedjegatan, går runt Badhotellet och tar höger vid Ågatan fram till Torget där vi startade.

Stadshuset vid lilla torget 1946 1.

Här börjar vår vandring Lilla jorden runt, namnet har det fått av att en Epidemisjukstuga byggdes i början av 1900-talet i närheten av där Östanåhemmet senare kom att byggas. Sjukstugan låg så långt bort från det centrala Tranås att det kallades för Nya Zeland. Under vår vandring passerar vi Nya Zeland och gör man det då har man gått jorden runt. Men först lite information om bilden.

På bilden ser vi den Mobergska fastigheten som fabrikör Magnus Johansson bosatte sig i 1870 och byggde på 2:a våningen med tre varv timmer. C:a 1885 gjordes en tillbyggnad då Tranås folkbank startade sin verksamhet här. Man kan på bilden se den murade utbyggnaden till höger som blev bankens kassavalv.1895 blev C.E. Scheutz ägare och sålde fastigheten 1910 till Tranås köping. Fastigheten blev Tranås stadshus vid statsbildningen år 1919 till 1953 då det nya stadshuset stod färdigt på slakthusmaden. Bilden från 1946.

Lilla Torget 1930 1.

Innan vi vandrar runt hörnet mot slakthusbron bekantar vi oss med Lilla Torgets norra sidan, första huset till vänster Blaviers fastighet med affär mot Storgatan i mellanhuset fanns det resanderum med matsal och här har Hvita Bandet haft lokal. I nästa hus mot Ågatan hade biblioteket sina lokaler från 1931-1945 och under 1940-talet fanns också kristidsnämnden här, där man fick hämta ransoneringskort. Naturligtvis inrymde fastigheten även bostäder, här bodde bl.a. familjen Otto Hyland med sonen Lennart. Fastigheten revs 1952-53 och här finns nu ”Statt” sedan 1955. Främst står Konstantin Linds Kiosk. Bilden från c:a 1930

Slakthusbron, vy mot Junkaremålen 1.

Till höger ses slakthusbron med slakthuset, bron revs och ersattes med nuvarande Stadshusbron som blev färdig 1947. Slakthuset som fanns med från början av 900-talet revs i början av 1950-talet, här byggdes stadshuset som blev färdigt och invigt 1953. Till vänster ses delar av Scheutz garveri, där ICA – Kvantum nu finns. Längs med Svartån mot Junkaremålen ses hur sankt det var där Stadshusparken nu finns. Det vita i bildens mitt är hopptornet vid kallbadhuset som byggdes 1925 och revs 1955, badet stängdes på grund av dålig vattenkvalitet. Till vänster om hopptornet syns torpet Dämsängen, som byggdes under 1880-talet. Och ytterligare till vänster ser du hoppbacken som invigdes 1926, här framför backen ligger nu Junkaremålskolans gymnastiksal.

Scheutz garveri, kvarteret Norra Gyllenfors. Text och bild från KE Janssons arkivbilder

Gatan hete förr Vattengatan, där damen går börjar nu stadshusbron och promenadvägen norr ut efter ån och ICA KVANTUM huset. På bilden ser man Scheutz garveri som fanns där när bilden togs av K.E. Jansson hösten 1963. Revs 1965. Där arbetsbodarna står var under 1920–1930-talet fisketorg. Det fanns på den tiden 5–6 fiskaffärer i Tranås. På fredagarna hade de bodar på hjul, som stod uppställda på fisktorget. Där såldes inte bara fisk. På hösten var handeln med kräftor stor. Där gick på 1930-talet överkonstapel Hagberg och kontrollmätte kräftor, de som inte höll måttet släpptes ut i ån nedanför.

Från Slakthusbron mot Strömsholmen 2.

En av flera ”Klappbryggor” utmed Svartån Bilden tagen från Slakthusbron någon gång under 1930-talet.
Så här såg det ut på många platser med tvättbryggor efter ån. Tvättbryggorna fick användas mot ersättning under sommarhalvåret.
Det fanns även tvättmöjligheter inomhus där man kunde koka tvätten och hänga den på tork på vinden.
Den här bryggan låg nedanför ”Bryggar-Tildas” brygghus på Ågatan 30. I bakkant ser man bebyggelsen på Strömsholmen och till höger en orörd ”Ekmarkspark”.

Adolfssons tvätt- och badbrygga mot söder 2.

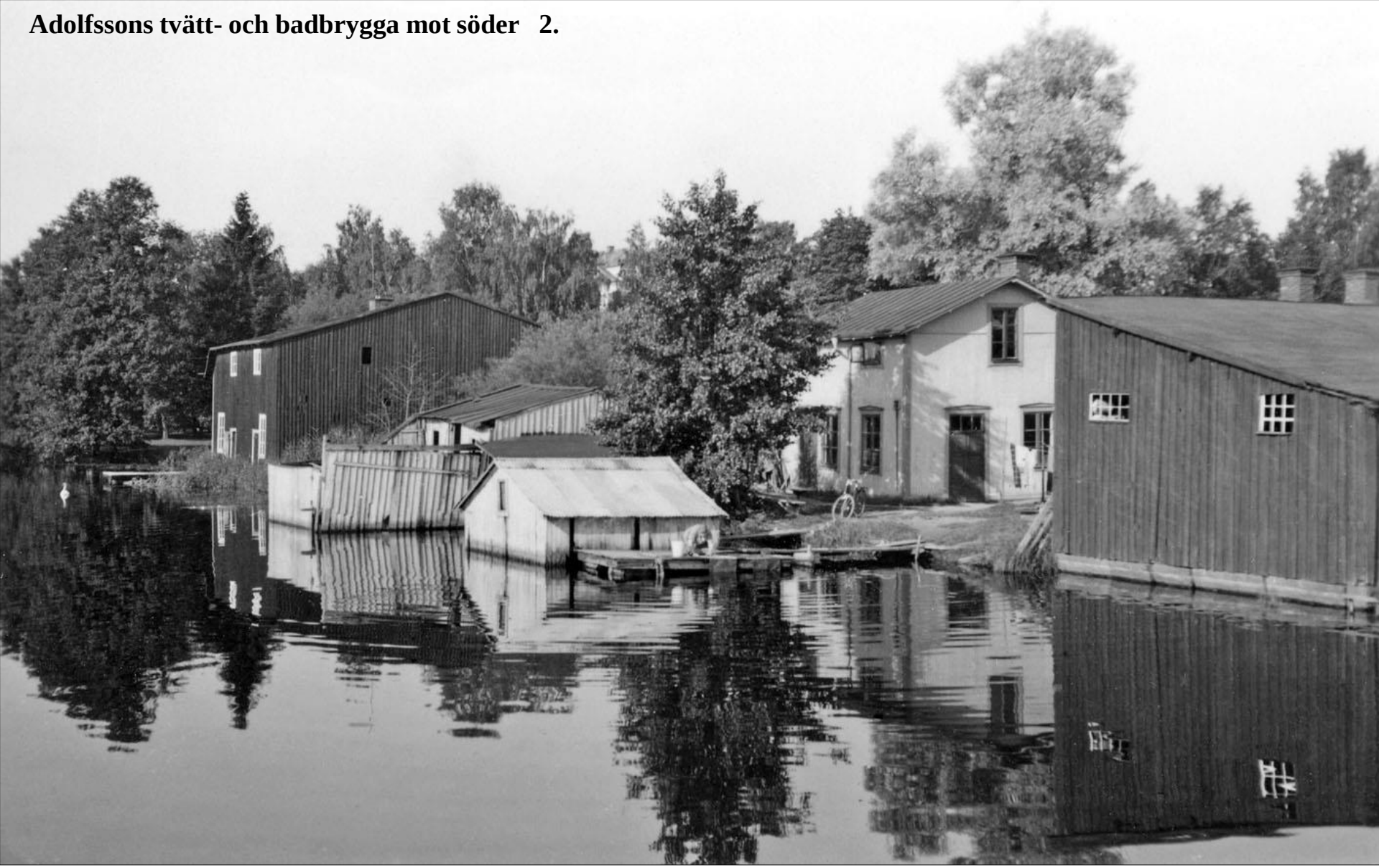

På bilden ser man Adolfssons fastigheter med tvätt- och badbrygga ner mot Svartån. Här kunde man mot betalning få tvätta sin byk och hänga den på tork. Man ser faktiskt en dam på bryggan som antagligen håller på att skura mattor. Bakom planket efter Adolfssons båthus låg Kuranstaltens badbrygga, här kunde gästerna få sig ett uppfriskande dopp i Svartån. Vad man nog inte visste var att Kuranstalten 50 meter längre upp medströms släppte ut orenat avloppsvatten.
Adolfssons anläggning låg nedanför Lilla Torget, här finns nu Cityhuset och Strandbaren med sin uteservering.

Statshusbron mot nybyggt stadshus 2.

1947 stod en ny bro färdig som ersatte den gamla träbron till slakthusområdet där det nya stadshuset skulle byggas.
Stadshuset byggdes under åren 1952-53 efter ritningar av arkitekterna Ivan Stål och Adrian Langendal.

Slakthuset

I början av 1900-talet lät charkuterihandlaren August Andersson uppföra ett litet slakthus på maden öster om Svartån

Han hade också en charkuteriaffär i källaren på Storgatan 20 mot torget. När det var torgdag eller marknad i stan användes slakthusområdet för att binda upp besökarnas hästar.

Bild: KE Jansson, 1951

År 1937 gjordes det första förslaget om ett nytt stadshus och stadshotell, inga konkreta resultat togs. Förslaget debatterades och en ny arkitekttävling utlystes, 40 förslag kom in, slutsatsen blev att kvarteret Lyktan inte kunde bebyggas med de båda byggnaderna. Det vinnande förslaget var inlämnat av Adrian Langendal och Ivar Stål. I juryns bedömning framkom att förslaget var överlägset dom andra förslagen och skrev följande.

”Torget, stadshuset, vattnet och landskapet skulle skänka staden en arkitektonisk tyngdpunkt av mycket hög valör, sällsynt i våra svenska städer”.

Stadshuset blev färdigt 1953 och resultatet ser man på vykortet av Tranås Pappershandel från 1973.

Bild: E. Fasth

På sin tomt, vid Storgatan, uppsatte **Klockare Johansson** två portstolpar av sten med data ur samhällets historia. Han, klockare Johansson, som var förfaren i de flesta yrken och konster, högg ut dem själv.
På den sida som inte syns på bilden är inhugget årtal om samhällets historia. Stenarna står vid början av promenadvägen längs ån från Stadshuset mot Junkaremålen. På bildsidan finns inristat några tänkvärda ord som, ”*Gör din plikt mot Gud, bed och arbeta, vårda djuren,* och *TÄNKA FRITT ÄR STORT, TÄNKA RÄTT ÄR STÖRRE. Stora tankar mognar sakta”.*
När tomterna och området förändrades p.g.a. nybyggnation flyttades portstolparna först till stadshustomten vid Lilla Torget (1951) senare till promenadvägen vid nya stadshuset (1953), där bilderna är tagna

Dämsängsbadet anlagt c:a 1965, på platsen mellan Idrottshallen och promenadvägen utmed Svartån mot Junkaremålen. Idrottshallen syns till vänster på den nedre bilden. Ett mycket välbesökt familjebad och lättåtkomligt för barnfamiljer. Nedslitet och med avsikt dåligt underhållet under en längre tid ansågs det, av ekonomiska själ, från kommunen att badet skulle läggas ned. Badet revs och fylldes igen hösten 2019 *Bild: Tranås Pappershandel 1965*

Vy från nuvarande Damsängsgatan **5.**

Vy mot Junkaremålen och Fröafall. Bilden tagen 1939 av Tranås Pappershandel och fanns då som vykort.

Över ån går den ganska ranka bron till Östanåön. Bron byggdes 1934 men ersattes 1972 av en ny bro, den som fortfarande finns kvar. Till höger syns kallbadhuset byggt 1925, revs 1955. Till vänster utom bild ligger Skogshyddan, som då var Kafé,
Där gärdsgårdens syns går nu Dämsängsgatan och hela gärdet är bebyggt med radhusen väster om dämsängsgatan.
Till vänster på bilden syns torpet **Dämsängen** där finns nu servishemmet Östanå. Bakom skogen vid strandkanten byggdes från 1969-71 Junkaremålskolan och grupphusen i tre etapper på gården Junkaremålens marker.
På åsen till höger ser man Fröafallsgårdens byggnader med åkrar och ängar.

Här ser man torpet Dämsängen, som låg precis där Östanåhemmet nu finns.
Torpet Dämsängen låg under Tranås Säteri och brukades till omkring 1940, då där uppfördes en handelsträdgård som senare övertogs av Tranås kommun. Torpet revs 1968 när Östanåhemmet skulle byggas.

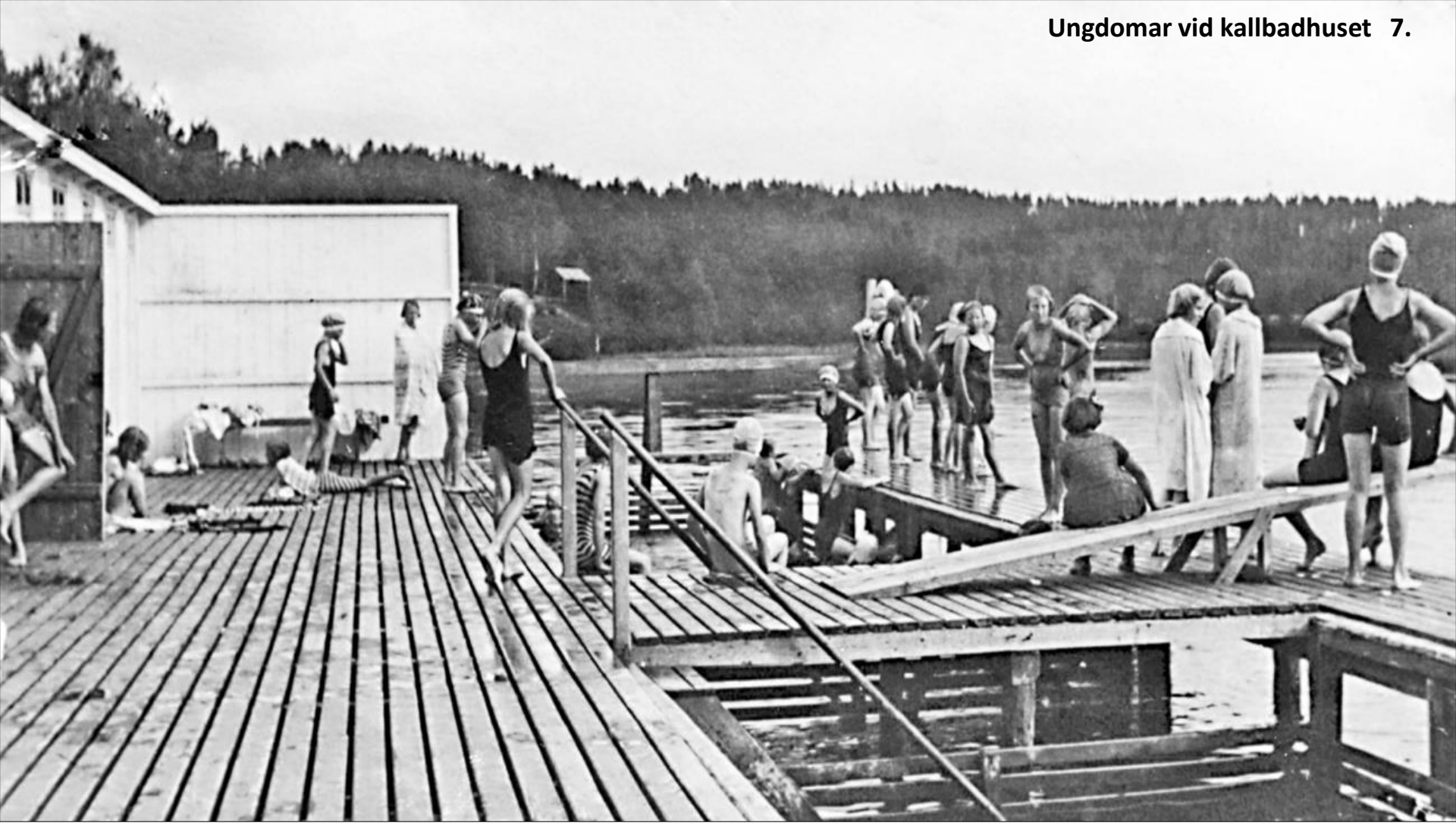

7. Den här härliga bilden från slutet av 1940-talet visar ett gäng badande flickor, troligtvis en skolklass vid kallbadhuset. Bilden är tagen mot Junkaremålen, den lilla stugan med vitt tak borde vara Ljungstugan som revs för att bli ett rekreationsområde för Östanåhemmet. Men nu år 2020, har här byggs ett kedjehus med fem lägenheter, och till höger efter stranden har det börjats med grunden till ytterliggare två kedjehus på den tidigare parkeringen mot skolans idrottsplaner. Därmed försvinner den vackra utsikten längs med Svartån, mot Östanåparken - Åsvallehult, och mot Idrottshuset från Junkaremålsområdet.

Kallbadhuset vid Östanåbron 7.

Kallbadhuset vid Dämsängen byggdes 1925 och revs 1955. Hopptornet låg från början i den västra delen mot staden som man kan se på bilden, men ruttnade bort och ett nytt byggdes upp i den östra delen, med tryckimpregnerat virke. Här fanns en bassäng med träbotten som var smidig att leka i för icke simkunniga. Vattenkvalitén försämrades och badhuset stängdes i början av 1950-talet. På stranden fanns frisksportarnas bastu som låg kvar där en tid efter rivningen av kallbadhuset.

7. Vattenkvalitén försämrades allt mer och badhuset stängdes i början av 1950-talet. På stranden fanns frisksportarnas bastu som låg kvar där en tid efter rivningen av kallbadhuset.
På bilden som påpassligt togs av Gunnar Kentemo våren 1955, ser man hur hopptornet dras omkull för att montera ned och forslas bort. Av badbryggan med de små bassängerna och omklädningshytterna finns inte mycket kvar, det blir nästa utmaning att ta bort från Svartåstranden. Kvar finns bara alla minnen som de ungdomar har från 40- och 50- talet som här lärt sig simma och tagit simborgarmärket.

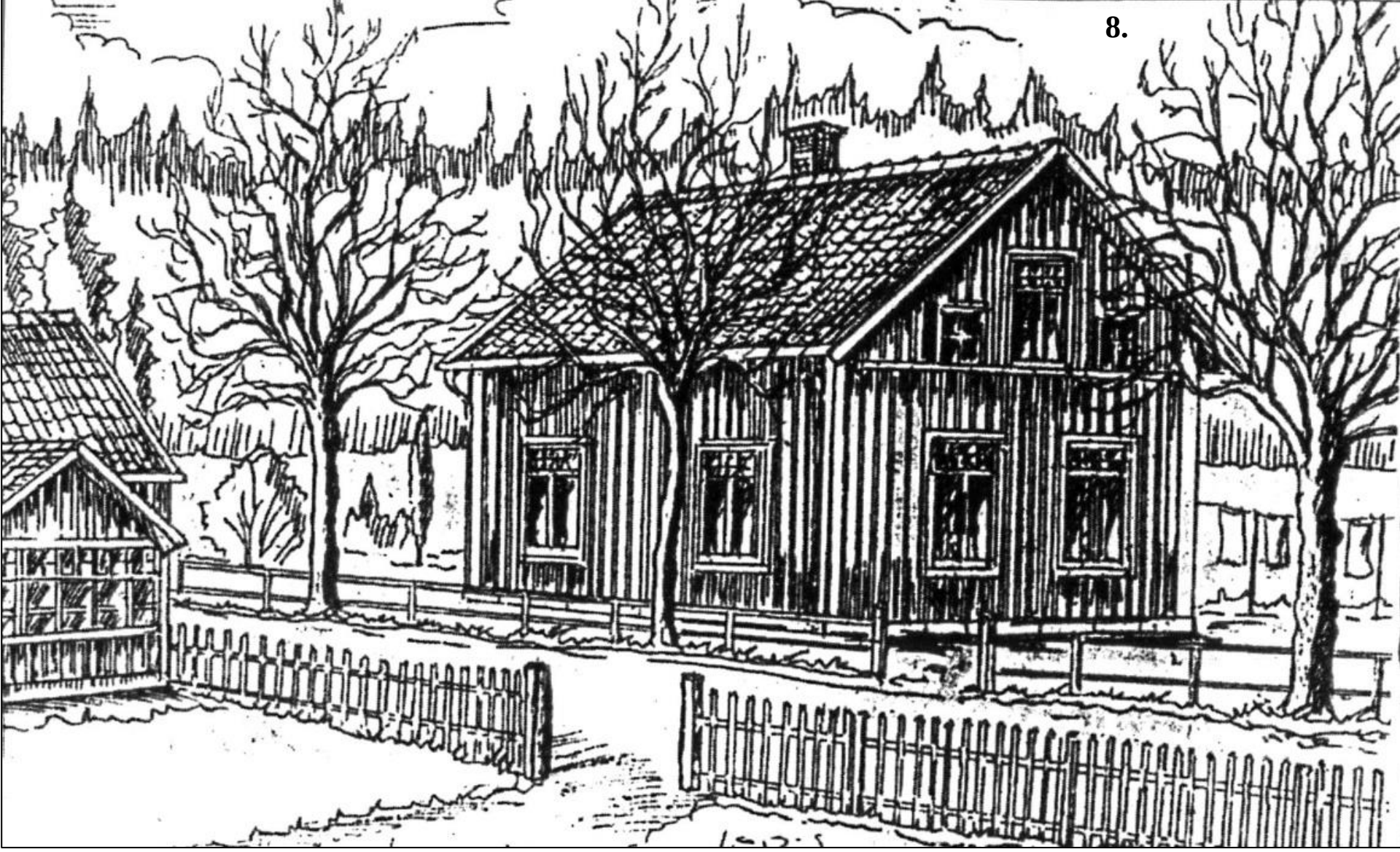

8. Det här är den andra Epidemisjukstugan i Tranås, som troligtvis byggdes i börja av 1900-talet i närheten av Östanåhemmet och Ljungstugan, kallades för **Nya Zeland** antagligen för att den låg så långt bort från det centrala Tranås och har fått en gata, Zelandsgatan, uppkallad efter sig. Huset revs 1969.

Bilden: teckning av Bo Ode

Bilden är tagen på den plats där Östanåhemmet nu ligger. Bilden på sällskapet från 1920-talet är säkert kommungubbar som har några planer för området. Platsen där kameramannen står är inte långt från den plats där Epidemistugan låg och det är väl personal därifrån som bjuder sällskapet på kaffe.
I bakkanten på bilden ser man vägen upp mot Fröafalls gård.

Kneipens Solbadbrygga 9.

Några år in på 1900-talet efter det att Kuranstalten byggdes började ”Kuran” att använda Östanåön för promenader, ön som från början hette Tallön fick namnet Östanå av paret Danielsson som byggde sin stuga på ön. År1902 beslöts att anordna ett lämpligt utformat luftbad på Östanåön, så det blev en promenadstig från Kanalgatan till den här bryggan som fick sin plats mitt emot torpet Damsängen.

Där bryggan fanns, byggdes 1934 ”Östanåbron” av Kuranstalten för att få en förbindelse mot torpet Dämsängen och promenadvägen tillbaka mot Tranås.

Torpet Dämsängen och Östanåbron 10.

Bilden, av Anders Andersson 1966, är tagen från Östanåparken och visar den gamla bron som byggdes 1934. I ett styrelseprotokoll från Kuranstalten 1934, beslöts att bygga en spång mellan Östanå och Junkaremålen. Här kan man se hur ranglig bron såg ut 30 år senare när bilden togs. Den ersattes 1972 med en ny bro som byggdes av ingenjörstrupper från Eksjö. Till vänster ses torpet Dämsängen som revs 1968 då Östanåhemmet började byggas och till höger ligger Ljungstugan. Här går fortfarande promenadvägen med namnet ”Lilla jorden runt”.

10. Nu har vi gått den långa rakan över kärr- och sumpmarken mot fastare mark på ön, och här fanns lämpligen en vilsoffa, till höger gick stigen precis som i dag, vidare mot den öppna platsen där det nu finns en lekpark.
Som man kan se på vykortet från tidigt 1900-tal är motivet från ”Tallön”, som den troligtvis hette då, ”ön” var tidvis under året kringflutet av Svartåns vatten.

12.

Efter ytterligare några hundra meter kom man fram till den öppna platsen där lekplatsen nu finns, som ligger där stigen viker av åt båda hållen.

Platsen var under sommarhalvåret omtyckt av ungdomar att på lördags-kvällen samlas för att lyssna och dansa till de duktiga spelmän som då fanns i Tranås.

Omkring sekelskiftet 1800-1900 fanns inte mindre än fem musikkårer i Tranås. För att nämna några: musikkåren Lyran. Skyttegillets musikkår och Frälsningsarméns hornmusikkår.

11. En liten timrad bod från tidigt 1900-tal, den var troligen tänkt att vara som skydd, om parkens gäster blev överraskade av regn när man var ute och promenerade. Parksofforna som stod placerade på lämpliga platser i parken fick även här ett bra skydd under vinterhalvåret. Paret i tidsenliga kläder njuter här av en stunds paus under promenaden.

Det går också att sätta sig på takåsen om man vill spexa till det

Foto: Ernst Axfors

Vid sidan av den upplysta promenadvägen finns ett utegym byggt i naturmaterial i sex stationer

Naturlekplatsen är byggd i naturligt materialval för att smälta in i den befintliga miljön.
Här finns också en grillplats med väderskydd och sittplatser.

15.

Nu är vi nästan framme vid Östanåstugan vars sidobyggnad kan ses till höger.
Som man också kan se på bilden så fanns det parksoffor utställda med jämna mellanrum längs hela stigen från Östanåstugan till solbadsbryggan vid Svartån.

Historien om Östanåstugan kommer på följande bildberättelser

På Östanåön fanns alltså Östanåstugan som efter Danielssons bortgång arrenderades av Kuranstalten, och här vid stugan i seklets början anlades en liten djurpark. Där fanns från början bland annat två hjorthanar i en inhägnad som år 1911 utökades med två hjorthonor. De fyra hjortarna kan man se på bilden.

16. Östanåstugan 1956. Det var August och Lovisa Danielsson som byggde och gav stugan namnet Östanå, vid den tiden var Östanåstugan en värld för sig, avgränsad från alla grannar och den låg östan om Svartån där den byggdes och den dyiga och sanka maden åt väster. Under år 2003 brandhärjades stugan men fick stå kvar i ett bedrövligt skick tills den under övning fick brinna ned totalt 2006 och platsen röjdes upp. Vill du veta mer om August och Lovisa, så finns det en berättelse på min hemsida. www.tranashembygd.se

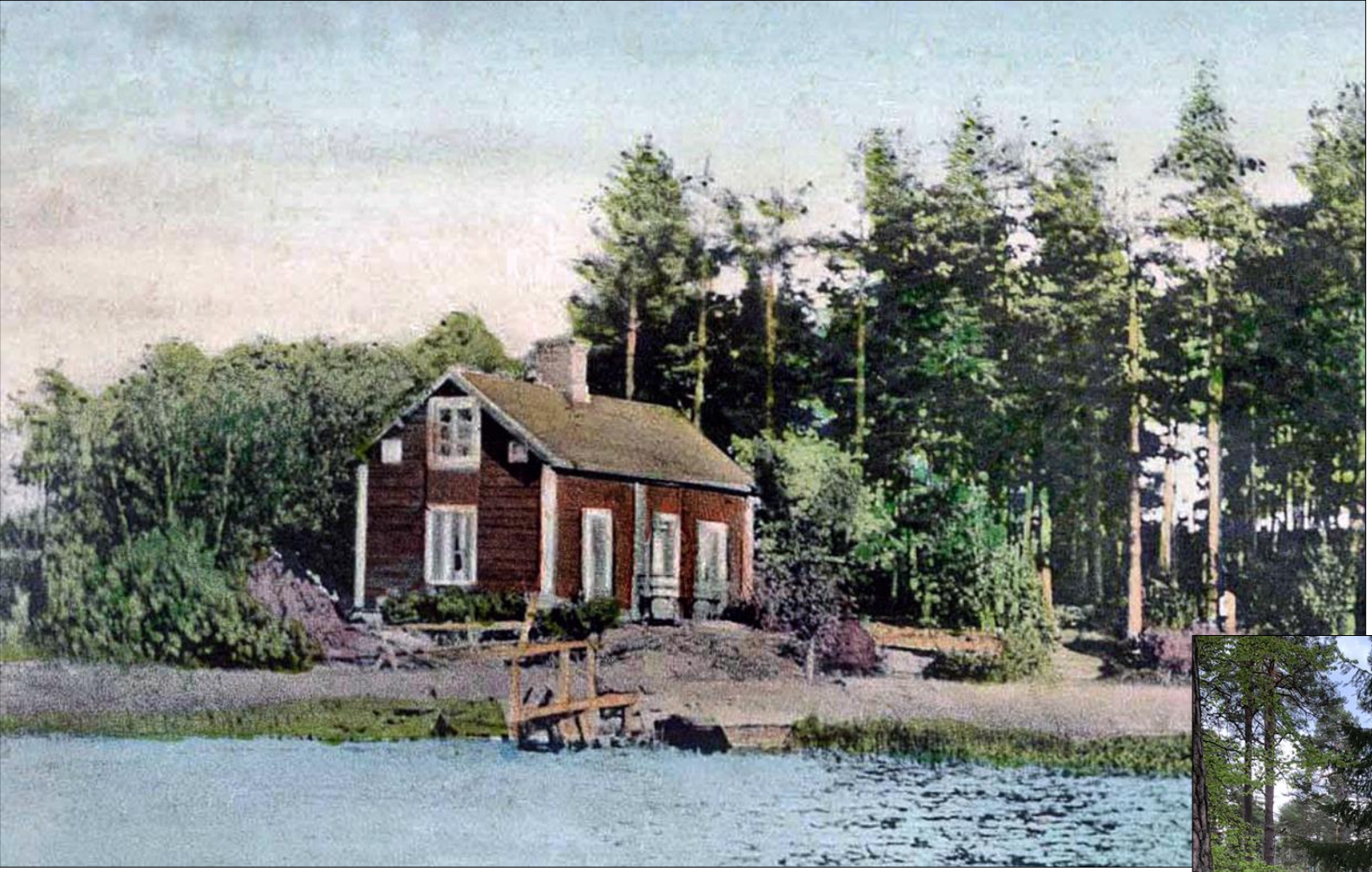

Östanåstugan i mitten av 1900-talet med båtbrygga vid Svartån

Den nya stugan blev bra och de gamla trivdes där. ”***Ja´ byter inte mä´ kongen***” var Lovisas stående uttryck. Huset var ”modernt” för sin tid och i köket fanns en järnspis en sådan hade Lovisa aldrig använt tidigare.

Det enda som finns kvar som påminner om stugan är jordkällaren som stod mitt emot stugan på andra sidan vägen.

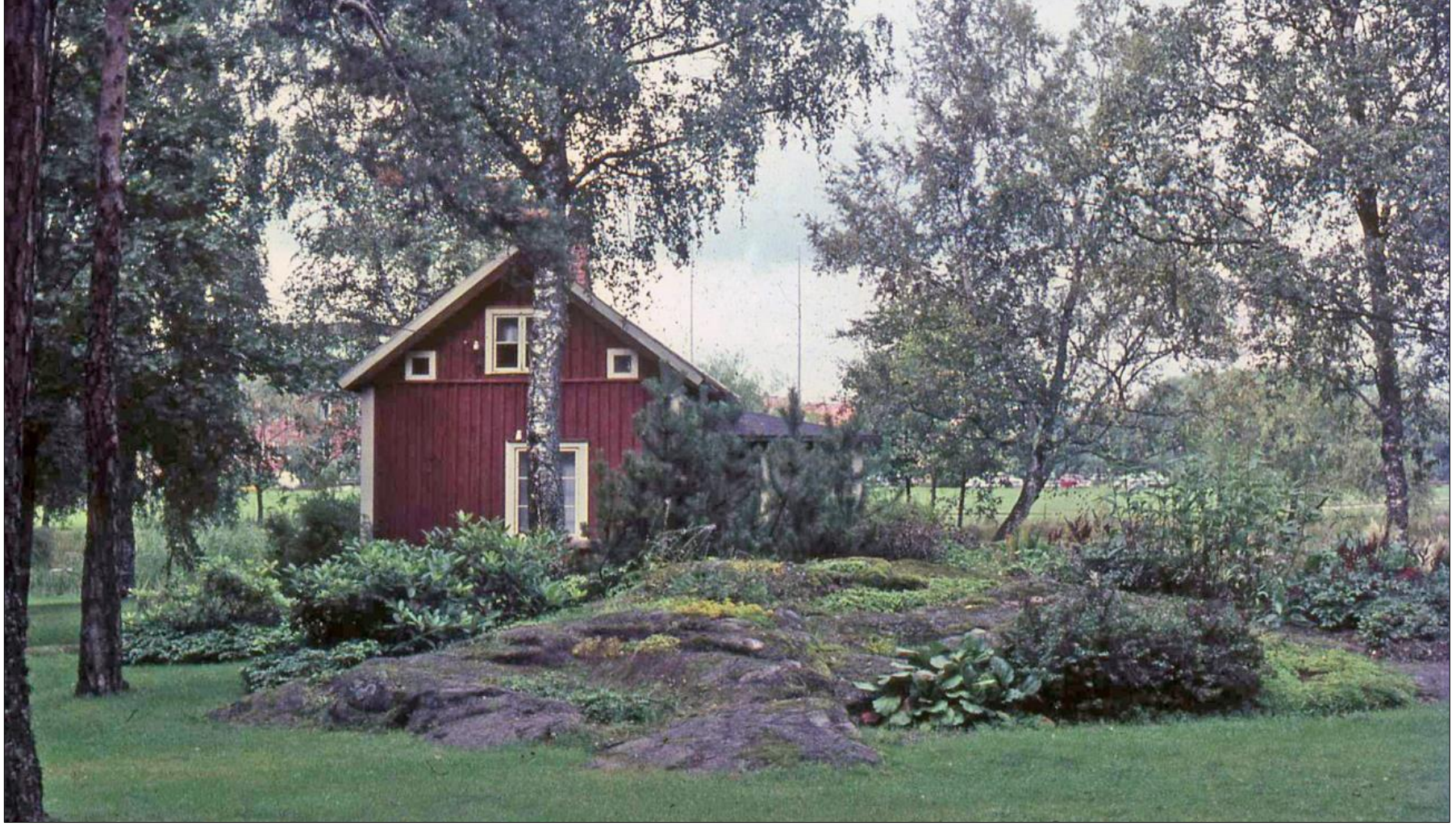

Bilden på Östanåstugan år tagen av Anders Andersson 1965

August och Lovisas barnbarn har berättat att det var ett stort nöje att vistas på ön och på vackra sommarkvällar kunde vi gå ut till den öppna platsen i skogen, där vår kusin Axel Ekdal, som var trumslagare i en musikkår i Tranås och vår broder David som tillhörde musikkåren ”Lyran” musicerade så att det stod härliga till.” I Östanåstugan levde paret till sina dödsdagar Lovisa dog den 13/3 1913 och August den 25/4 1917. Stugan och parken sköttes sedan exemplariskt av kuranstaltens personal. Se bilden. Den vackra och omtyckta promenaden längst Svartåns östra strand och genom Östanåparken kallades för ”Lilla jorden runt” och där stod den lilla stugan som ett trevligt minne från svunnen tid.

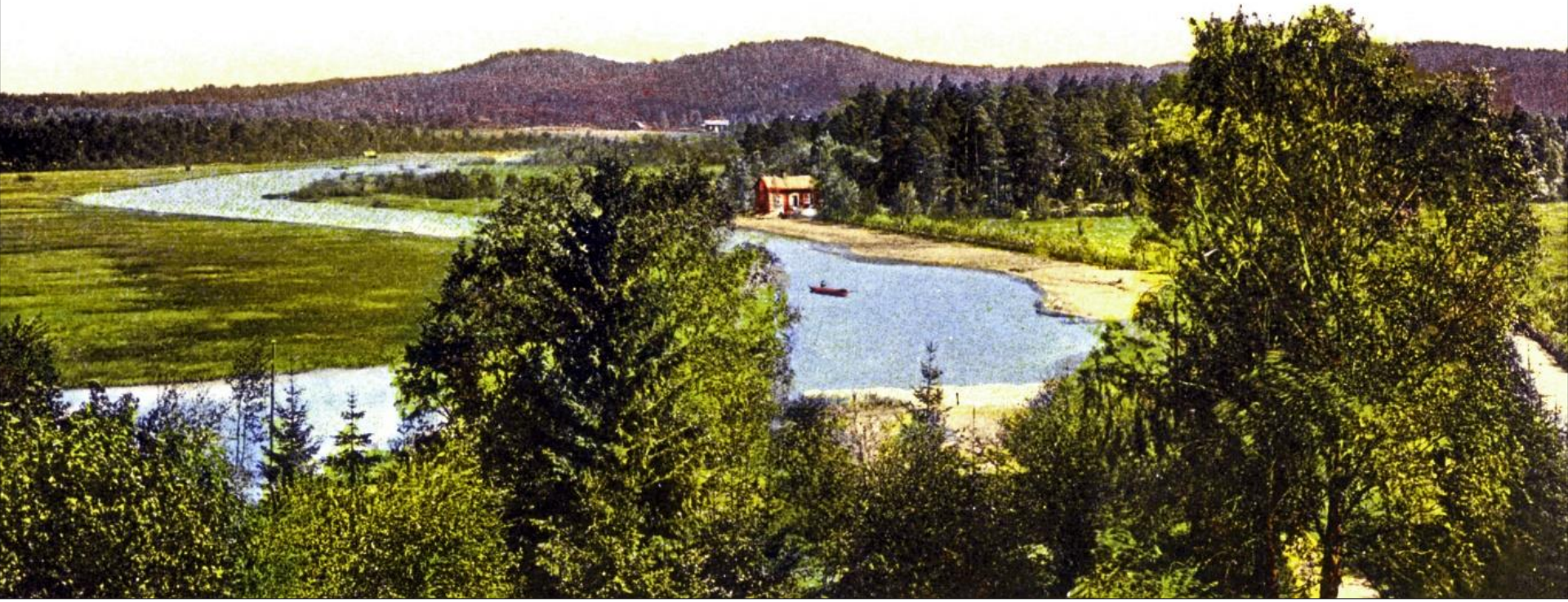

Östanåstugan tidigt 1900-tal

Bilden är tagen 1902, från kuranstaltens park som var anlagt under de första åren av 1900-talet, stigen ut mot Östanåstugan börjar till höger på bilden.
Då kuranstalten anlade sin park mot Svartåstranden fanns det här från tidigare ett antal stugor, som revs eller flyttades.

17. Vägfrågan var svår, det fanns ju bara en dikeskant att gå på för att komma till stugan. Men en dag gick Lovisa ut till Gripenberg för att tala med baron, han var vänligt emot henne när hon kom. Lovisa berättade om sina bekymmer och några dagar senare sände baron några hästar, och det kördes ut grus på den gamla dikeskanten. Men någon riktig väg blev det inte förrän Kuranstalten blev bygd och började använda Östanåön, som den nu blev kallad, omkring år 1900. Den vackra allén anlade och skötte August när vägen blivit färdig.

Utomhusscenen, gapskrattet, i Tranås stadshuspark

När man idag går efter allén ser man utomhusscenen vid stadshuset som byggdes år 1958, alltså fem år efter att stadshuset blivit färdigt 1953 och området som tidigare varit en våt mad har fyllts upp, fått gräsmatta med planteringar och gångvägar, och blivit en vacker park. Scenen fick i folkmun, efter sitt utseende, namnet gapskrattet. På bilden, från 1960, ser man i bakgrunden, kvarteret Norra Gyllenfors, som vi tidiga visat när vi började vår vandring över stadshusbron.

19. Nu har vi passerat genom Östanåparken och befinner oss på Smedjegatan. Till vänster ses Smedjegatan nr. 6 och 8 som revs på1960-talet, och 10:an som revs 1982. Och till höger kuranstaltens park med en av hotellbyggnader.

Bilden: K.E Jansson 1960

Om vi hade stått på den här platsen 1903 och tittat till höger så hade vi fått se den här vackra parken med det nybyggda hotellet och kuranstalten

Axel Andersson ”Kuranstaltens” skapare

Axel Andersson kom från Asby till Sommens samhälle 1880 och startade där en charkuterirörelse. 1881 flyttade han över verksamheten till Tranås och köpte änkeprostinnan Melins fastighet på Storgatan och byggde etappvis upp fastigheten som syns på bilden till höger.
Han hade sin butik ”Kött och Fläskhandel” i källarplanet.
Fastigheten finns kvar vid Tranås torg (Storgatan 20)

Lilla Torget, Storgatan 20. Bilden är från 1902.

Sjukdom tvingade honom till olika kuranstalter och tanken föddes att starta en kuranstalt i Tranås. Han mötte ett starkt motstånd då många ogillade att en sådan inrättning skulle förläggas i samhället. Men den 14 januari 1899 bildades AB Tranås vattenkuranstalt och redan från starten var Axel Andersson bolagets verkställande direktör. I denna befattning kvarstod han till 1914, då han på grund av sin svaga hälsa måste dra sig tillbaka.
Axel Andersson avled den 22 mars 1919

På bilden ser man Axel Andersson till höger, tillsammans med sina medarbetare framför butiken vid Lilla Torget

Södra Gyllenfors

Vid Svartån låg några hus bl.a. en smedja, till höger på bilden, efter den har Smedjegatan fått sitt namn, smedens bostad och Gyllenrams hus och hans färgeri byggdes 1853. Huset fick namnet Gyllenfors och efter den har kvarteren södra och norra Gyllenfors fått sitt namn. Husen övertogs i början av 1880-talet av trädgårdsmästare Eriksson där han drev en större handelsträdgård. Husen köptes 1899 av Axel Andersson, som flyttades eller revs när han började anlägga sin kuranstalt.

Samma år beslöts att av baron Hermelin arrendera holmen Östanå.

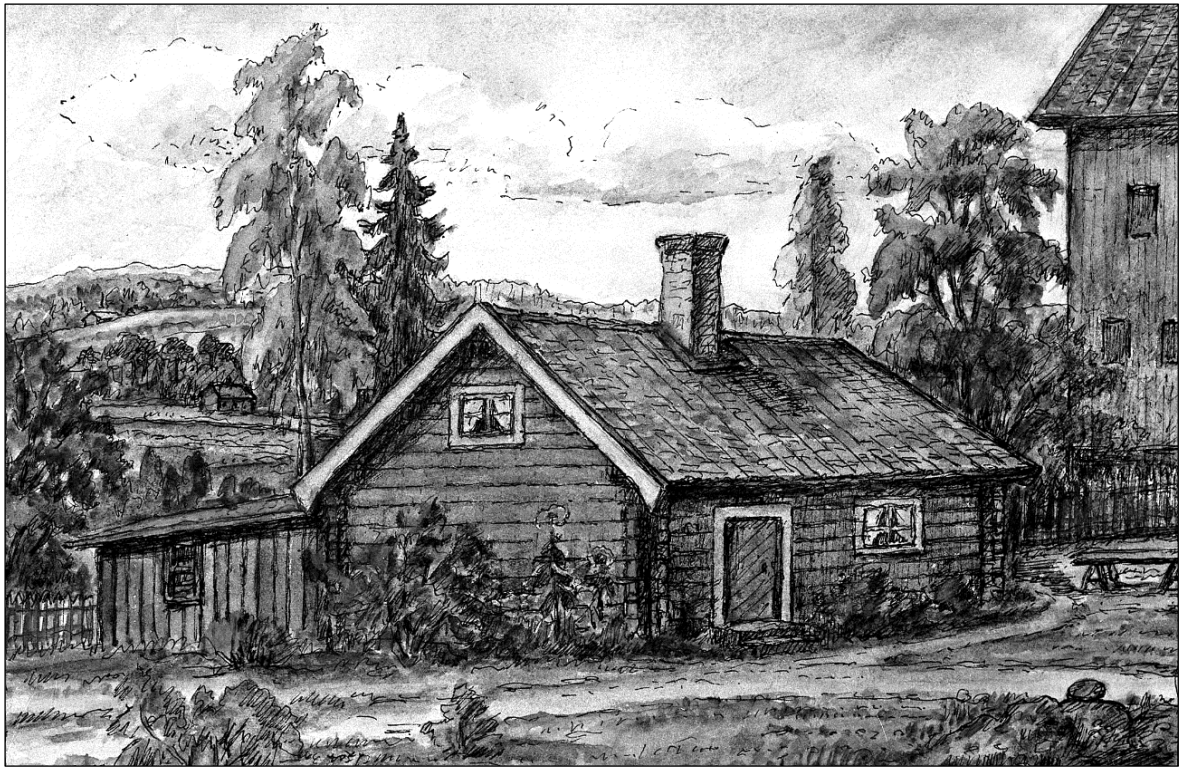

Övriga hus i parken var mot Smedjegatan förvaltare Larssons stora hus som ses till höger och det lilla trähuset som kallades för ”Råttfällan”, namnet hade den fått av de indelta knektarna på grund av sin låga höjd. För strax intill den lilla stugan hade Norra Vedbo kompani sin övningsplats. Och här serverades kaffe, snapsar och svensköl till törstiga krigare av gamla Hedda, som i unga år haft plats på Sätthälla gästgivargård.

De här byggnaderna revs omkring 1905 då Tranås kuranstalt uppförde sin hotellbyggnad utmed Smedjegatan.

Råttfällan” akvarell av Tor Karlsson.

20.3

På hösten 1898 satte Axel Andersson igång med att köpa in tomtmark utöver den han redan var ägare till. På hösten sattes arbetet igång och i december 1899 var själva badanstalten färdig, byggnationen drevs i snälltågsfart och den uppfördes efter dåtidens smak i en slags Morisk stil.

Den 14 januari 1899 bildades AB Tranås vattenkuranstalt där han ingick som huvuddelägare och aktier för 60 000 kr. såldes i stor uppslutning.

20.4

Under första året hade man omkring 300 gäster, som alla bodde i privathem, att inackordera gästerna kändes inte så bra. Då beslöt man att uppföra en hotellbyggnad, som byggdes av trä i fyra våningar med ett 20-tal gästrum samt matsal och blev färdig i december år 1900. Mot Smedjegatan fanns förvaltare August Larssons fastigheter (det gröna huset) som köpts in av Axel Andersson för kommande utbyggnad av verksamheten.

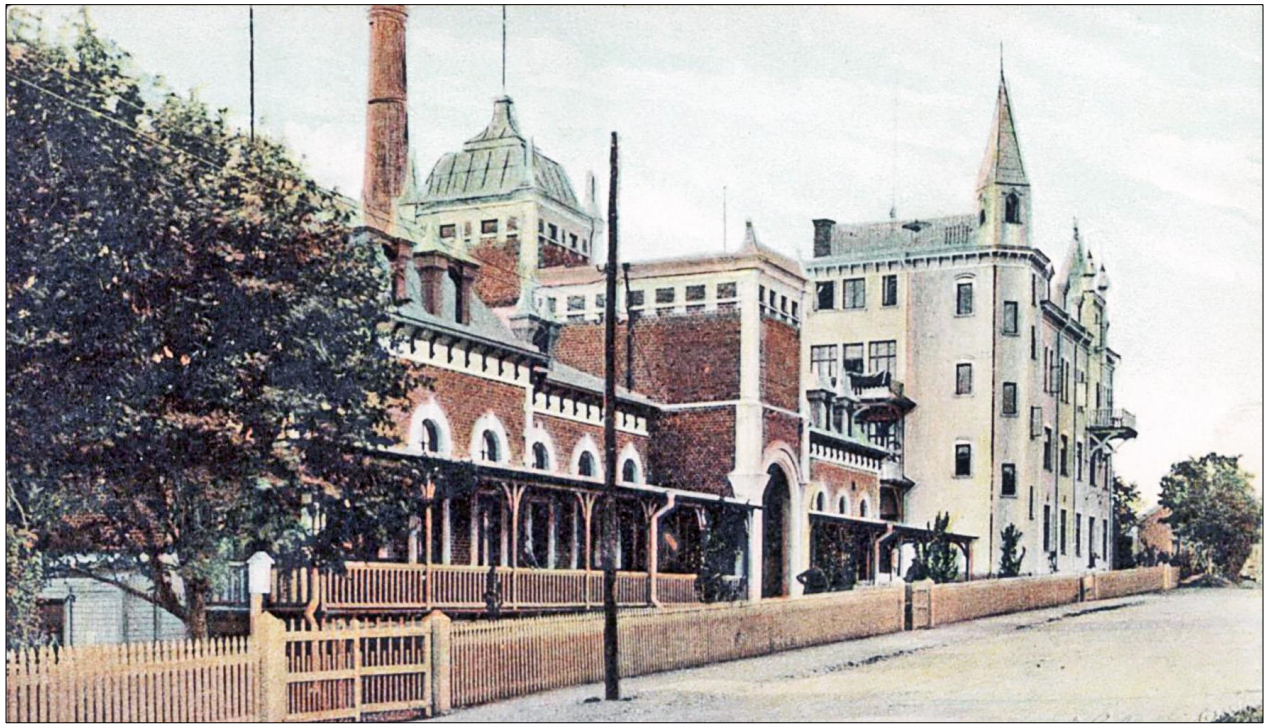

Tranås vattenkuranstalt, i den vackra byggnaden till vänster fanns läkarmottagning och badavdelning. Till höger ser vi närmast den hotellbyggnad som blev färdig år 1900 och i korsningen Ågatan-Smedjegatan, där det lilla gröna huset stod, finns nu en ny hotellbyggnad som blev färdigt 1910

Till vänster ses det nybyggda badhotellet och till höger den första byggnaden bad-läkare huset med luftbad på tredje våningen

Under de första åren arbetade kuranstalten under rätt blygsamma förhållanden. Genom ett gediget arbete blev så småningom anstalten känd över hela Sverige och antalet gäster ökade ständigt och nya utrymmen blev nödvändiga. Trotts ett blygsamt kapital beslöts om en större byggnad 1906. Byggnadsarbetet startades omedelbart med ett fyravåningars stenhus i anslutning till det gamla hotellet. På grund av kapitalbrist blev den nya hotellbyggnaden först färdig till julen 1910 och varmbadsavdelningen vid Smedjegatan påföljande år. Nu fanns det ytterligare ett 70-tal gästrum, under årens gång fick anläggningen stor berömmelse i vårt land och utom dess gränser.

Jämsides med den blomstrande industrin har kuranstalten varit av mycket stor betydelse för Tranås utveckling.

Stora torget i Tranås vid sekelskiftet. Mitt på bilden ses det nyuppförda Badhotellet. Till höger skymtar saluhallen, byggd 1900 riven 1916, och till vänster den gamla marknadsboden. Första marknaden i Tranås hölls 1861, tidigare hade Norra Vedbo kompani av Jönköpings regemente sin övningsplats här.

Marknadsboden och saluhallen revs 1916 och set så kallade Stora torget snyggades upp från att ha varit ett salutorg till en vacker parkanläggning med fontän som blev färdigt 1918

Bilden över Brunnsparken är från 1920-tal

En helt ny epok i Vattenkuranstaltens historia inträdde 1915, då ett intimt samarbete med kungliga Pensionsstyrelsen inleddes. I januari 1914 trädde lagen om allmän folkpension i kraft. Man fick in ett stort antal ansökningar om invalid- och förtidspension, Då en lämplig vårdform ej fanns inom landet fann man Tranås Kuranstalt lämplig.
Efter en lyckad försöksperiod beslöts att bygga ett sjukhem i anslutning till hotellet. I december 1916 invigdes byggnaden, som ses till höger, med 50 vårdplatser av dåvarande civilminister von Sydow.

Efter några år var det dags att bygga ut igen. Nu uppfördes byggnaden längs Ågatan. Invigningen skedde i september 1924 av HKH Kronprinsen och Kronprinsessan. Nu var samverkan mellan Pensionsstyrelsen och Tranås Kuranstalt etablerad.

Gäster vid invigningen av Tranås Kuranstalts nya sjukhem år 1924. I mitten Kronprins-paret Gustav Adolf,

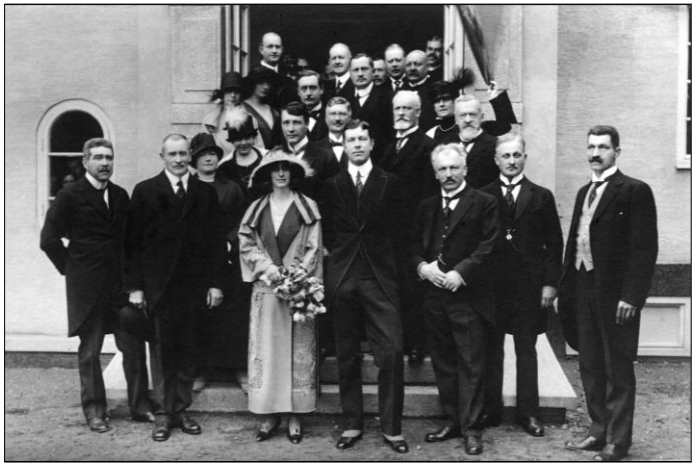

Utbyggnaden av sjukhusdelen fortsatte. År 1936 uppfördes ytterliggare en sjukhusbyggnad, mot Storgatan, som sammanbyggdes med det gamla sjukhemmet från 1916

Frälsningsarmén, som bildades 1896, erbjöds en tomt som gåva vid **Ågatan 18** av Axel Andersson, grundare och direktör för Vattenkuranstalten och på bekostnad av Frälsningsarmén i Stockholm byggdes ett hus med en möteslokal och bostadslägenhet år 1889. Som man ser på bilden.

Byggnaden finns fortfarande kvar men ombyggd och ingår i Badhotellets konferens och Spa.
Utanför byggnaden finns en minnes-platta ingjuten i trottoaren.

Frälsningsarméns Hornmusikkår
Redan 1897 började man marschera till flygande fanor och klingande spel.
Med duktiga musikledare i flera generationer utvecklades Frälsningsarméns Hornmusikkår till en av Sveriges bästa och fick göra många bejublade framträdande och resor i Europa och USA.
Kåren har gjort en stor kulturinsats under lång tid som betytt mycket för Tranås musikliv dess invånare och stad.

Bilden från tidigt 1900-tal, hörnet Ågatan-Torget mot Kuranstalten. ***Text och bild från K.E. Janssons bilder***

Nu har vi gjort vår vandring Lilla Jorden runt och är tillbaka på den plats där vandringen började, framför det gamla stadshuset som ses till vänster. En vandringsled som startades 1934 när Östanåbron byggdes av Kuranstalten
I huset Ågatan 11 startades 1896 en filial till Hvetlanda Ullspinneri som förestods i drygt 10 år av J.W. Wiktorin. Omkring 1910 övertog han själv butiken och drev den i egen regi där han hade systersonen Harry Zackrisson som medarbetare, 13 år gammal år 1918. Han var firman trogen i 54 år, sedan 1953 som egen ägare. Wiktorins har hållit sin stil som ”gammal affär” genom tiden. Kassaapparaten från 1910 fungerade ända till slutet av 1972.

På flygbilden från 1970-tal ser vi hur Svartån ringlar sig fram från söder runt Östanåön genom Tranås centrum mot Norrabyområdet och ut i vår vackra sjö Sommen

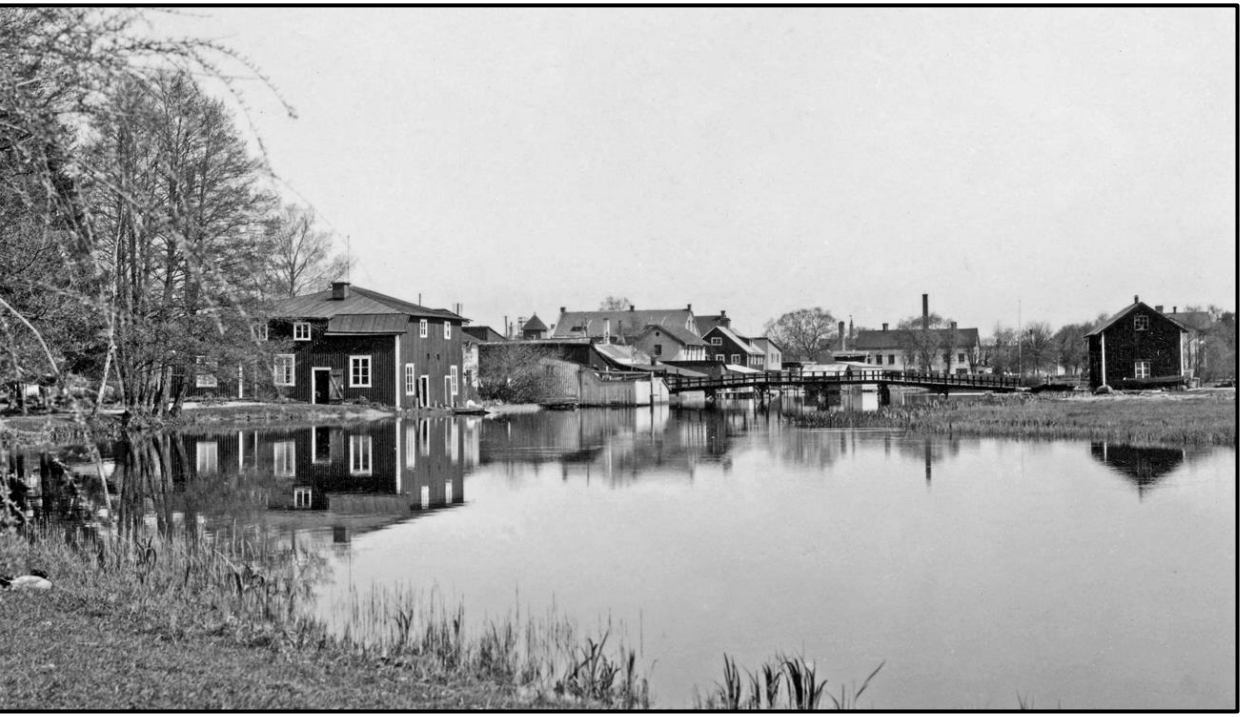

Svartån: en dikt av bildhuggare Å.J. Carlsson.
Skriven för Tranåsutställningen 1930

Svartåns spegel klar men mörk på djupet. Ramad in av gröna stränders kant.
Ligger stilla under branta stupet.
Tecknande en plats mig väl bekant.

Vita hus i rad bland lönn och lindar.
Gator sandade i luftig bredd.
Sparsamt störda utav plank och grindar.
Taflan fri, från alla sidor sedd.

Gamla ”Löfsta” glömsk af tid som farit. Dina gärden fritt du låtit opp.
Skiftat tomter där det åker varit. Blott för planen i ditt framtidshopp.

Förr en by, knappt märkt vid allfartsvägen. Vagn och kärra for dig lätt förbi.
Nu en stad med minnens rika sägen.
Från den tid du vuxit upp uti.

Svartåns spegel klar men mörk på djupet. Ramad in av gröna stränders kant.
Efter än ett tidevarf förlupit.
Täljer mycket nu oss obekant.
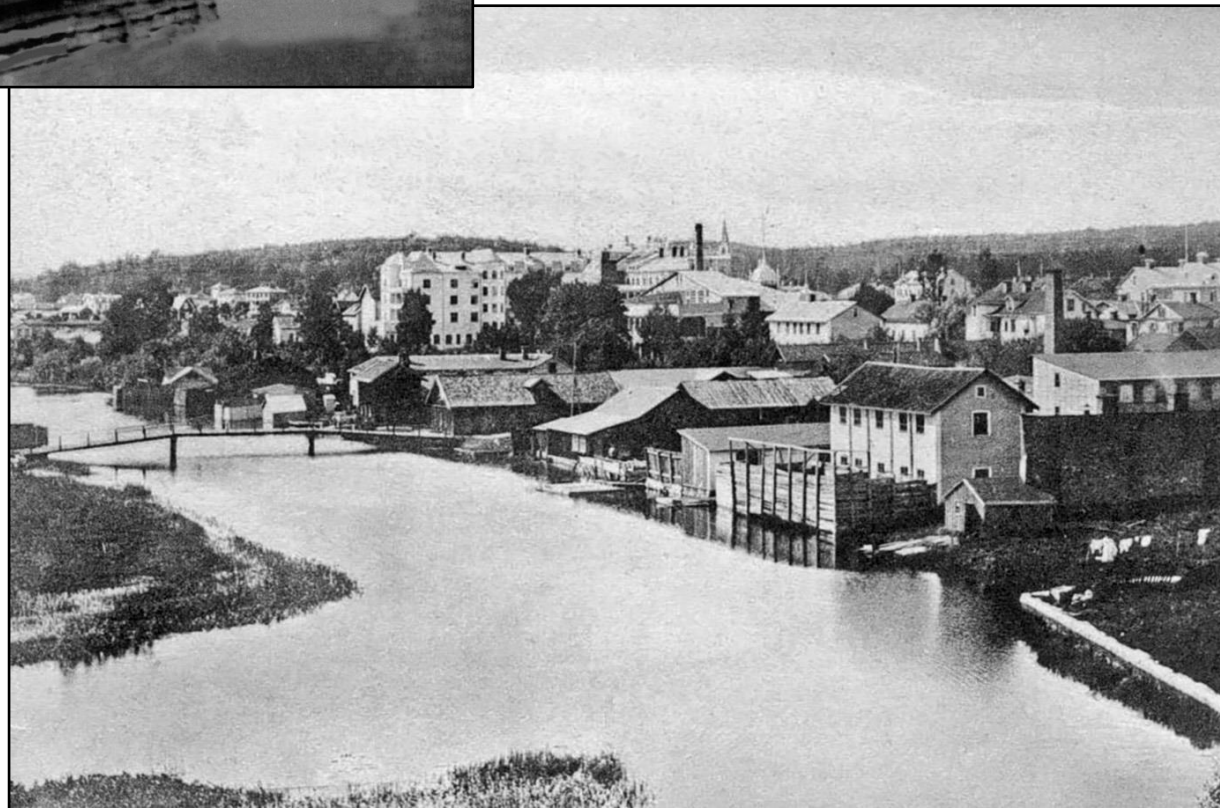
Frid dig hägne uti tid som stundar.
Tranås bliv i stort vad förr du var.
Stilla tyst och friskt i dina lundar.
Idogt, djärvt, med Gud i hjärtat kvar!